

Regeringen

Utvärderingsavdelningen
Johan Fröberg
YTTRANDE

2003-02-11
Reg.nr 641-2409-02

Ansökan om rätt att utfärda högskoleexamen och magisterexamen med ämnesbredd

(Remiss 2002-05-14, dnr U2002/2134/UH)

Högskoleverket föreslår att ansökan från Teologiska Högskolan i Stockholm om rätt att utfärda högskoleexamen och magisterexamen med ämnesbredd i ämnet mänskliga rättigheter bifalles.

Ansökan

Teologiska Högskolan i Stockholm (THS) har ansökt hos regeringen om rätt att utfärda högskoleexamen och magisterexamen med ämnesbredd i ämnet mänskliga rättigheter. Högskoleverket har anmodats avge yttrande i ärendet.

För granskningen av ansökan har Högskoleverket tillkallat två sakkunniga, professor Bengt EY Svensson, Lunds universitet (ordförande) och professor Charles Westin, Stockholms universitet.

Projektansvarig på Högskoleverket har varit utredare Johan Fröberg.

Bedömningarna har gjorts utifrån Högskoleverkets kvalitetskriterier vilka grundar sig på högskolelag och högskoleförordning.

Högskolans ansökan och kompletterande material har granskats av de sakkunniga. Dessa har också sammanträffat med representanter för lärosätet och utbildningsprogrammen vid ett dialogmöte på Högskoleverket.

De sakkunniga har lämnat sitt yttrande till Högskoleverket 2003-02-05. Yttrandet bifogas.

Bedömning

Denna prövning är den första av *magisterexamen med ämnesbredd* som Högskoleverket genomför. Yttrandet redovisar därför inledningsvis vilka kvalitetsaspekter som de sakkunniga ansett vara aktuella för denna prövning, samt hur kriterierna har anpassats efter examensbeskrivningarna.

De sakkunniga föreslår att högskolans ansökan om högskoleexamen och magisterexamen med ämnesbredd i ämnet mänskliga rättigheter bifalles. Den

tidigare prövningen av kandidat- och magisterexamensrättigheter vid THS (reg.nr. 641-1213-01), som ledde till avslag, framhöll att mänskliga rättigheter inte var etablerat som akademiskt ämne och att möjligheter till forskarutbildning i ämnet därmed saknades. De sakkunniga har tolkat inriktningen av aktuella examina enligt förordning och propositionstexter som att dessa examina inte i sig skall vara forskningsförberedande. Kravet på möjligheter till forskarutbildning i mänskliga rättigheter är därmed inte aktuellt.

Bedömningen har fokuserat huruvida kursernas innehåll och organisation ger utbildningarna angiven inriktning. De sakkunniga bedömer att de utbildningsplaner som Teologiska Högskolan i Stockholm har givit för de beskrivna utbildningarna svarar mot respektive examens angivna inriktning och att de därmed uppfyller kravet om att ha viss inriktning.

I övrigt hänvisas till bedömarnas yttrande.

Beslut

Högskoleverket instämmer i de sakkunnigas yttrande och föreslår att Teologiska Högskolan i Stockholm ges examensrätt för

- högskoleexamen, mänskliga rättigheter
- magisterexamen med ämnesbredd, mänskliga rättigheter.

Detta beslut har fattats av universitetskansler Sigbrit Franke efter föredragning av utredare Johan Fröberg i närvaro av kanslichef Lennart Ståhle och avdelningschef Ragnhild Nitzler.

Sigbrit Franke

Johan Fröberg

Kopia:
Teologiska Högskolan i Stockholm
De sakkunniga

Prövning av högskoleexamen och
magistereamen med ämnesbredd i
mänskliga rättigheter på Teologiska
Högskolan i Stockholm

Innehållsförteckning

Missiv	3
Bedömning	4
Inledning	4
Tidigare prövning	4
Ärendehantering.....	5
Om aktuella examina	5
Utgångspunkter för denna bedömning.....	5
Teologiska Högskolan i Stockholm (THS).....	6
Prövning	6
Förutsättningar	6
Utbildningarnas inriktningar och innehåll.....	7

Missiv

Till
Högskoleverket
Universitetskansler Sigbrit Franke

Teologiska Högskolan i Stockholm har hos regeringen ansökt om rätt att utfärda dels högskoleexamen med inriktning mänskliga rättigheter, dels magisterexamen med ämnesbredd i mänskliga rättigheter. Högskoleverket har anmodats att avge yttrande angående ansökan (Reg.nr. 641-2409-02).

För bedömningen har Högskoleverket anlitat samma sakkunniga som genomförde en prövning av examensrätter inom området mänskliga rättigheter hösten 2001. De har varit professor Bengt EY Svensson, Lunds universitet (ordförande) och ämnessakkunnige professor Charles Westin, Stockholms universitet. Från Högskoleverket har utredare Johan Fröberg medverkat.

De sakkunniga har tagit del av högskolans ansökan och kompletterande material. Vid ett dialogmöte på Högskoleverket sammanträffade bedömargruppen med rektor Valborg Lindgärde och programansvarig för mänskliga rättigheter, Fredrik Kron vid Teologiska Högskolan i Stockholm.

Bedömningen har gjorts utifrån Högskoleverkets kvalitetskriterier som grundar sig på högskolelag och högskoleförordning.

Bedömargruppen föreslår att Högskoleverket tillstyrker ansökan från Teologiska Högskolan i Stockholm rörande högskoleexamen med inriktning mänskliga rättigheter och magisterexamen med ämnesbredd i mänskliga rättigheter.

Lund 6 februari 2003

För de sakkunniga

Bengt EY Svensson
ordförande

Bedömning

Inledning

Utgångspunkt för bedömningen är Högskoleverkets kvalitetskriterier vilka grundar sig på högskolelag och högskoleförordning. I högskolelagen slås fast att all högskoleutbildning skall vila på vetenskaplig eller konstnärlig grund samt på beprövad erfarenhet. Vidare betonas betydelsen av ett nära samband mellan forskning och utbildning. I högskolelagens nionde paragraf framhålls bland annat betydelsen av att studenternas självständiga och kritiska bedömning, förmåga att självständigt lösa problem och följa kunskapsutvecklingen, samt deras förmåga att söka och värdera kunskap på vetenskaplig nivå, utvecklas inom utbildningens område.

I samarbete med universitet och högskolor har Högskoleverket tolkat högskolelag och högskoleförordning och formulerat kvalitetskriterier som rör olika aspekter av högskoleutbildning. De områden som främst är utsatta för granskning i samband med examensrättsprövningar är lärarkompetens och kompetensutveckling, forskningsaktivitet, utbildningens innehåll och organisation, ämnesdjup och ämnesbredd, övergångsmöjligheter till forskarutbildning, utvärdering och kvalitetssäkring, jämställdhet, studentinflytande, internationalisering, bibliotek och informationsförsörjning, lokaler och utrustning, stabilitet och långsiktighet, samt den kritiska och kreativa miljön.

Tidigare prövning

Bedömningen av aktuell ansökan om examensrättigheter har tagit hänsyn till den prövning som gjordes 2001 med anledning av Teologiska Högskolan i Stockholms ansökan om examensrätt för kandidat- och magisterexamen i mänskliga rättigheter. Prövningen gällde då den magisterexamen som i dag motsvaras av magisterexamen med ämnesdjup. Bedömaregruppen föreslog att ansökan skulle avslås.

Bedömningen innehåller en (omfattande) diskussion om framväxten av akademiska ämnen generellt och för mänskliga rättigheter specifikt. Det framhölls att mänskliga rättigheter som akademiskt ämne befinner sig i kraftig utveckling men att ämnet ännu inte är etablerat på forskarutbildningsnivå i Sverige. Bedömningen uttalade att mänskliga rättigheter snarast skall betraktas som ett flervetenskapligt ämne. Forskarutbildning finns inom de ämnen som tillsammans utgör mänskliga rättigheters flervetenskapliga grund, t.ex. vid juridisk fakultet, men tillträde till denna kräver examen i respektive ämne. Det skäl som särskilt framfördes som grund till avslag var att den tydliga kopplingen mellan en magisterexamen med ämnesdjup och möjligheter till övergång till forskarstudier saknades, vilket även gäller för kandidatexamen om än i mindre utsträckning.

Ärendehantering

De sakkunniga har inte sett det som nödvändigt att göra platsbesök då ett sådant genomfördes i samband med provningen hösten 2001. De ovan diskuterade skälen till avslaget av tidigare ansökan stod inte att finna i faktorer som särskilt framkom vid platsbesöket. Ett dialogmöte hölls på Högskoleverket i december 2002 med rektor och programansvarig för mänskliga rättigheter vid Teologiska Högskolan i Stockholm för att få förtydliganden av några förhållanden.

Om aktuella examina

I högskoleförordningen bilaga 2, examensordningen, anges kraven för examina inom högskolan. För de generella examina som här skall bedömas kan kraven på omfattning och mål sammanfattas på följande sätt:

Högskoleexamen	<ul style="list-style-type: none">• sammanlagt minst 80 poäng med viss inriktning
Magisterexamen med ämnesbredd	<ul style="list-style-type: none">• för den som avlagt examen om minst 120 poäng• fullgjorda kursfordringar om minst 40 poäng med viss inriktning• 10 poäng självständigt arbete inom ramen för kursfordringarna

Utgångspunkter för denna bedömning

Bedömningen baseras på det sammanlagda intrycket av de ovan nämnda kvalitetsaspekterna med hänsyn tagen till examens inriktning och nivå. Det innebär att samtliga kvalitetsaspekter inte är aktuella för alla examina. Så ger t.ex. inte högskoleexamen om 80 poäng grundläggande behörighet för forskarutbildning. Vår uppfattning är därför att kravet om övergångsmöjligheter till forskarutbildning inte är aktuellt för denna examen.

Utbildningar till magisterexamen med ämnesbredd skall enligt propositionen främst vara inriktade mot att bredda kompetensen för yrkesverksamhet snarare än att förbereda studenterna för forskarutbildning.¹ Den studerande har genom den tidigare examen om 120 poäng, som utgör ett krav för erhållande av magisterexamen med ämnesbredd, grundläggande behörighet till forskarutbildning inom det område som den tidigare examen avser. Vi finner därför att kravet på att det skall finnas möjligheter att gå över till forskarutbildning inte heller kan anses vara berättigat för denna examen.

För magisterexamen med ämnesbredd specificerar examensordningen krav om minst 40 poäng kurser med viss inriktning, enligt vad respektive högskola närmare

¹ Regeringens proposition 2001/02:15 s. 122 "Det primära målet för studerande med magisterexamen med ämnesbredd bör dessutom vara att gå vidare till yrkesverksamhet och inte till forskarutbildning."

bestämmer. Förordningen specificerar inte på vilken fördjupningsnivå kurserna skall ligga. På samma sätt anges att kurserna om 80 poäng inom högskoleexamen skall ha viss inriktning. Bedömningen av ämnesdjup och ämnesbredd blir för dessa examina därför snarast en bedömning av att kursernas innehåll och organisation ger utbildningen en tydlig inriktning som svarar mot angivet ämne/ämnesområde.

På all högskoleutbildning ställs kravet att den skall vara forskningsanknuten. Utbildningens mål och karaktär gör dock att detta krav bör ställas i olika utsträckning. För en kortare yrkesutbildning eller lägre examen, som högskoleexamen, är kravet rimligen mindre uttalat än för en utbildning som skall vara förberedande för forskarutbildning och som ger grundläggande behörighet för sådan. Med det primära målet att studenter med magisterexamen med ämnesbredd skall förberedas för yrkesverksamhet snarare än forskarutbildning är kravet på forskningsanknytning av samma anledning lägre för denna än för magisterexamen med ämnesdjup.

Teologiska Högskolan i Stockholm (THS)

Den enskilda utbildningsanordnaren Teologiska Högskolan i Stockholm grundades 1993 genom en sammanslagning av två frikyrkliga utbildningsinstitutioner med långa traditioner (Svenska Baptistsamfundet och Svenska Missionsförbundet). Högskolestyrelsen väljs på en årsstämma och har bred sammansättning från samfund, högskolor och universitet, från företag och den politiska världen. Studenter och lärare är företrädare i styrelsen.

Högskolan har sedan 1993 examensrätt för högskoleexamen i religionsvetenskap (80 poäng) och sedan 1997 för teologie kandidatexamen om 140 poäng. Utbildning i mänskliga rättigheter upp till 40 poäng har på regeringens uppdrag givits sedan 1997, inledningsvis med anslag för 25 helårsstudenter men från och med den 1 juli 2000 för 50 helårsstudenter.

Utbildningen i mänskliga rättigheter sker i nära samarbete med DemokratiAkademien och Frivilligorganisationernas fond för mänskliga rättigheter. En extern kvalitets-säkringsgrupp i vilken ingår personer med olika perspektiv på frågor kring mänskliga rättigheter har tillsatts.

Prövning

Förutsättningar

Den tidigare prövningen konstaterade att lärarkompetensen vid Teologiska Högskolan i Stockholm var tillfredsställande vad gäller utbildning i mänskliga rättigheter. Sedan dess har en del förändringar skett i kollegiet. Den lärare som slutat liksom den som är delvis tjänstledig för forskning har dock ersatts. De anställda lärarna kompletteras dels med lärare som agerar kursansvariga för del av kursutbudet, dels med ett stort antal externa föreläsare som bjuds in för att främst medverka vid enstaka tillfällen. Enligt vår bedömning har lärosätet därmed även fortsättningsvis

tillfredsställande lärarkompetens inom området. Det breda nätverk i vilket högskolan medverkar påverkar utbildningen positivt och bidrar till att en mångfacetterad bild av ämnet skapas. Det är dock viktigt dels att kollegiet blir tillräckligt stort så att det kan utgöra navet för verksamheten, dels att en större grad av kontinuitet skapas. De satsningar som gjorts och de längre åtaganden som ingåtts visar att högskolan är villig att skapa förutsättningar för detta.

Forskningsverksamheten inom området mänskliga rättigheter är begränsad vid högskolan. Enskilda lärare, både bland de anställda och bland dem som kommer in för längre eller kortare moment, har tid för och genomför forskning inom ramen för sina anställningar. (Högskolan är även medarrangör vid konferenser.) Däremot är den samlade verksamheten liten och högskolan har ännu inte heller skapat ett högre seminarium inom området. Ett sådant är en viktig förutsättning för ett kontinuerligt samtal och vetenskapligt informationsutbyte vid högskolan kring mänskliga rättigheter som kan ge avtryck i utbildningen och därmed stärka dess forskningsanknytning.

De infrastrukturella förutsättningarna är goda. Bibliotek och informationsförsörjning kan anses väl uppfylla de behov som utbildningarna ställer. I detta avseende har förutsättningarna dessutom snarast förbättrats i och med förflyttningen av verksamheten till Bromma. Teologiska högskolan har genom sitt samlade utbildningsutbud inom områdena teologi och mänskliga rättigheter långsiktiga förutsättningar att ge utbildning på högskolenivå.

Utvärderingar av utbildningen sker regelbundet och studenterna har enligt uppgifter från tidigare provning möjligheter att påverka utbildningarnas utveckling och på annat sätt öva inflytande.

Ett internationellt perspektiv är naturligt för ett ämne som mänskliga rättigheter. Därtill utnyttjas högskolans nätverk för att ytterligare belysa dessa aspekter. De studerande har även möjlighet att inom ramen för utbildningen göra fältstudier i framför allt utvecklingsländer. Dessa fältstudier skall kopplas till projekt- eller uppsatsarbete.

Utbildningarnas inriktningar och innehåll

Den utbildningsplan för *högskoleexamen* som lärosätet presenterar i sin ansökan anges ha sin inriktning till den moraliska argumentationen som legitimerar system av mänskliga rättigheter och till dessa systems historiska framväxt. Under det första året ges studenterna förhållandevis stora möjligheter att välja mellan kurser som framför allt tar upp olika juridiska aspekter, 20 poäng väljs genom tre val mellan två alternativt tre kurser. De studerande kan på så sätt skapa en egen grund för det andra årets kurser vilka har mera av sin inriktning knuten till att diskutera MR-systemets framväxt och användning.

Utbildningsplanen för *magisterexamen med ämnesbredd* skall enligt lärosätets ansökan ge en grundläggande och breddande orientering om mänskliga rättigheter med inriktning på arbete med mänskliga rättigheter. De kurser som ingår utgör ett urval av dem som ingår i högskoleexamen. Tio av de fyrtio poängen utgörs av två valbara 5-poängskurser som framför allt väljs bland det första årets kurser inom högskoleexamen.

Vår samlade bedömning är att utbildningsplanerna svarar mot respektive examens presenterade inriktning och att utbildningarna därmed uppfyller kravet om att ha viss inriktning.

De i kursplanerna presenterade kursutbudet ger tillsammans en god ämnesmässig bredd som speglar ämnet och belyser dess etiska, filosofiska, juridiska, och politiska aspekter. De externa specialistföreläsningarna ger samtidigt utrymme för viss fördjupning inom särskilda områden.

I båda utbildningsplanerna ingår ett uppsatsmoment om tio poäng. Kursen har rimlig omfattning och inkluderar uppsatsmetodik, seminarier, skrivande samt krav på att ha agerat som opponenter. Vid sidan av denna kurs rymmer dock utbildningen endast i liten utsträckning moment som explicit rör metodologiska frågor knutna till ämnet. Båda dessa examina är främst inriktade mot yrkesverksamhet. Enligt vår uppfattning utgör värdering av forsknings- och fältstudier ett viktigt inslag i de yrken som kan komma ifråga. Vi anser därför att högskolan bör se till att moment som belyser metodologiska frågor som är viktiga i detta sammanhang förs in och ges nödvändigt utrymme i utbildningen.

Sammanfattningsvis föreslår bedömaregruppen att Teologiska Högskolans i Stockholm ansökan om rätt att utfärda högskoleexamen och magisterexamen med ämnesbredd i mänskliga rättigheter skall bifallas.